

SOTSIAALMINISTEERIUM

Reno Laidre
Tartu Linnavalitsus
reno.laidre@tartu.ee

Teie 18.11.2025 nr 12-6.2/15353/
Meie 25.11.2025 nr 4.2-3/2893-2

Vastus Tartu Toidupanga toetustaotluse teemalisele pöördumisele

Täname Tartu linnavalitsust põhjaliku selgituse ja Tartu Toidupanga 2026. aasta prognoosi ning täiendava toetuse taotlusega seotud küsimuste eest.

Oleme hankekorraldajaga analüüsinud kehtiva riigihanke tingimusi ning kohalike omavalitsuste rolli toiduabi korraldamisel.

1.Täiendav rahastamiskohustus ei tulene hanketingimustest ega seadusest

Kehtivates hanke alusdokumentides ei ole sätestatud kohaliku omavalitsuse kohustust toetada hankelepingu täitjat täiendavalt püsikulude, sh rendi- või kommunaalkulude katmisel.

Sotsiaalhoolekande seaduse § 15 kohaselt on kohaliku omavalitsuse ülesanne korraldada vältimatu sotsiaalabi ja hinnata abivajadust, mitte rahastada teenuseosutajate tegevuskulusid, kui see ei ole hankes sõnaselgelt ette nähtud.

Kohalikud omavalitsused on 2019. aastast, kui Sotsiaalministeerium alustas riiklikult annetatud toiduabi teenuse rahastamist, omaltpoolt iga-aastaselt enda piirkonna toidupangale täiendavaid rahalisi vahendeid eraldanud. Ilmselt ei olnud Eesti Toidupangal põhjust arvata, et kohalikud omavalitsused 2025. aastast omapoolseid toetuseid vähendavad või ära lõpetavad.

Hanketingimused ei keela Toidupangal leida oma tegevuse rahastamiseks muid allikaid, sh KOVide poolt, erasektorist, annetustest vms.

Riigi poolt hankelepingu alusel makstav tasu ei pea katma kõiki Toidupanga kulusid. Sotsiaalministeeriumi makstav tasu on kitsalt seotud riigi tellitud TATist rahastatava toiduabiga.

Lisaks riigi hangitud teenusele saavad Toidupanga kaudu toiduabi ka paljud heategevusorganisatsioonid, kes samuti aitavad abivajajaid. Sotsiaalministeerium saab toidupangale tasuda aga vaid nende abivajajate eest, kes on märgitud STAR-i nimekirjadesse.

2.Omavalitsuste roll piirdub vajaduspõhise suunamisega

Kohalik omavalitsus suunab inimesi toiduabile lähtudes seaduses sätestatud abivajaduse hindamisest ning teenusepakkuja kehtestatud ühtsetest tingimustest. Eesti Toidupank abivajajaid teenusele suunata ei saa, küll aga saavad nad anda abiküsitajatele soovitusi sotsiaaltöötajate poole pöördumiseks.

Sotsiaalkaitseministri 29.11.2023 käskkirjaga nr 159 kinnitatud toetuse andmise tingimused "Toidu- ja esmatarbekaubad enim puudust kannatavatele inimestele" (TAT) sätestavad, et

annetatud toidu kogumise ja jagamise eesmärk on vähendada enim puudust kannatavate inimeste toiduapuudust ning toetatakse nende toimetulekut.

TAT p 2.2.4 kohaselt on annetatud toiduabi sihtrühmaks majanduslikult raskes olukorras olev füüsiline isik või leibkond (vanem/hooldaja ja samal pinnal elavad alaealised lapsed), kelle abivajaduse on välja selgitanud KOV-i sotsiaaltöötaja. Oluline on rõhutada, et:

TAT-i sihtrühm on sisuliselt laiem kui toimetulekutoetuse või muu sotsiaaltoetuse saajate ring.

Sihtrühma määramisel ei ole aluseks toetuse saamise fakt, vaid sotsiaaltöötaja hinnang inimese majanduslikule olukorrale ja tegelikule abivajadusele. Seetõttu ei saa annetatud toiduabi tingimuseks seada ainult toimetulekutoetuse saamist ega kitsendada sihtrühma ühelegi kitsamalt määratletud alagrupile, mis jääks väljapoole TAT-is määratletud ulatust.

Tegevuse tulemuste hindamisel lähtutakse TATis kehtestatud sihtrühmast, mitte kohaliku omavalitsuse poolt loodud täiendavatest piirangutest.

3. Maakondlik teenindusulatus ei loo lisakohustusi üksikutele omavalitsustele

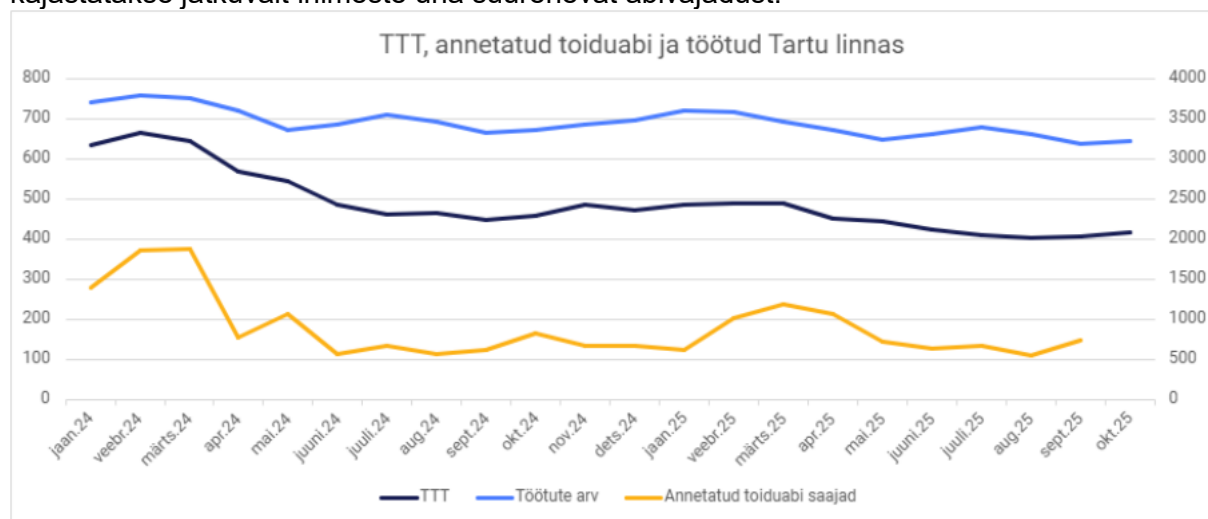
Tartu Toidupank teenindab nii Tartu kui Jõgeva maakonda. Hankelepingu täitja vastutab teenuse majandusliku toimivuse ning püsikulude planeerimise eest kogu teeninduspiirkonna ulatuses.

21. oktoobri koosolekul andis Eesti Toidupank teada, et eelarve kajastab kulusid ja tulusid Tartu piirkonna kohta ja see ei puuduta Jõgeva piirkonda. Eesti Toidupank saab Tartu linnavalitsusele ise teada anda, kas ja mis suurusjärgus on nad teistelt KOVidelt, sh Jõgeva vallalt tegevustoetust küsinud. Eesti Toidupank ilmselt ka ei eelda, et rendi- ja kommunaalkulude eest aitab tasuda ainult Tartu linn.

4. Toidupanga prognooside aluseks olevad mahud vajavad realistlikumat lähteseisu

Nõustume Tartu linnavalitsuse tähelepanekuga, et 2023. aasta kriisikoormuse kasutamine kulude ja mahu prognoosimisel ei ole praeguses olukorras põhjendatud.

Hankemenetluses esitas ministeerium toiduabisaaajate statistika 2024. a I poolaasta kohta, kuid eelmise perioodi statistika ei anna teenusepakkuja garantiid, et abivajajate arv lepinguperioodi vältel ei muutu. Abivajajate arvu ei ole hankes fikseeritud. Abivajajate arvu massiline muutus ei olnud prognoositav, kuivõrd ka käesoleval hetkel kajastatakse jätkuvalt inimeste üha suurenevat abivajadust.

Analüüsides Tartu linna annetatud toiduabi saajate arvu perioodil jaanuar 2024-oktoober 2025, nähtub, et see arv ei ole otseses korrelatsioonis toimetulekutoetuse saajate ja töötute arvuga. Eriti suur annetatud toiduabi saajate langus toimus 2024. aasta aprillis.

Saame uue perioodi hanget ette valmistades arvestada abivajajate alusnumbreid erinevate stsenaariumite alusel. Käesoleva hanke rahastusaluseid ja tingimusi me kahjuks enam muuta ei saa.

5. Sotsiaalministeeriumi senised sammud

Piirkondlikud toidupangad on aastaid jaganud abivajajatele alati suuremaid toidukomplekte kui on Sotsiaalministeerium hankes ette nähtud. 2025. aasta II kvartalist tõstis Sotsiaalministeerium toidupangale ühe inimese ühe jagamiskorra kohta kinnimakstavate kilode arvu kolmelt kilolt viie kilo peale ja alates III kvartalist tasume seitsme kilo eest ühe inimese ühe jagamise korra kohta. Abivajajatele suuremate toidupakkide jagamine tagab parema toimetuleku pikemaks ajaks ning võimaldab pakkuda mitmekesisemat ja täisväärtuslikumat toitu aidates inimesel hakkama saada vähemalt nädal või isegi kaks. Lisaks on see logistiliselt ja majanduslikult tõhusam ning aitab vähendada abivajajate stressi ja säilitada nende väärikust. Sotsiaalministeeriumi rahastatavate kilode tõstmine võimaldab toidupangal töötada kuluefektiivsemalt – vähenevad transpordi- ja tööjõukulud ning koormus vabatahtlikele ja abiorganisatsioonidele, väheneb pakendamise ja jagamise korduv kulu ning suureneb võimalus pakkuda mitmekesisemat ja toitainerikkamat toitu.

Toidupank on teinud kõikides KOV-ides tänuväärset tööd ja käivitanud väga paljudes piirkondades toidubussi teenuse, mis on oluliselt vähendanud sotsiaaltöötajate töökoormust, kes varasemalt pidid ise abivajajatele toidupakid koju viima. Toidupaki kojuvedu vajavate inimeste arv on järjest suurenenud.

Mõistame, et kohaliku omavalitsuse rahalised võimalused on varasemast piiratumad. Samas on toiduabi jagamine abivajajatele oluline sotsiaalabi süsteemi osa, mille maht ja kasu on KOV-i jaoks suur ning peaks vähendama riski, et abi vajav inimene jõuab kallimate KOV sotsiaalteenusteni (ajutine majutus, asendushooldus, tervishoiu erakorralised kulud). Loodame, et kaalute, kas ja millised on teie eelarvelised võimalused toetada oma piirkonnas toiduabi jagamist abivajajatele.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Kristiina Selgis

hüvitiste ja pensionipoliitika osakonna
juhataja

Aire Johanson

Aire.Johanson@sm.ee